

Vedlegg 8

Annen nyttig litteratur om overvann, LOD-anlegg og klimaeffekter på overvannssituasjonen

- Bäckmann, H. 1984. "Avloppsledningar i svenska tätorter i ett historisk perspektiv." Chalmers Tekniska Högskola. Göteborg.
- Bengtson L. og A. Semadeni-Davies (2000). Kap 1. Theoretical Background in Urban Drainage in Cold Climate. Ed. by S. Sægrov, J. Milina, and S. T. Thorolfsson. Maksimovic C (Chief editor) IHP-VI | Technical Document in Hydrology | No. 40, Vol. II. UNESCO. Paris.
- Bjørgum F og Nilsen, O. 2001. "Erfaringer og problemer med overvannsavrenning i Trondheim". NORVAR/NHR (2001): Seminar om: "Overvannsteknologi i Norge – Nye utfordringer". Gardermoen 8. oktober 2001.
http://www.hydrologiraadet.no/overvannsteknologi_rapport.htm
- Bøyum Å. og S.T. Thorolfsson. 1999. "VA-teknikk. Del 1 og 2." Tapir forlag.
- DHI. 2000. "MOUSE Reference Manual. Pipe flow." Copenhagen.
- Endresen S. 1998. "Lokal og total overvannsdiskonering." HYDRA-rapport T-03. NVE.
- Endresen, S.1997. "Betydningen av lokal/total overvannsdiskonering (LOD/TOD) på flommer". HYDRA-rapport T-01
- Endresen, S.1998. "Skadereduserende kommunaltekniske tiltak med tanke på flom" HYDRA-rapport T04
- Ferguson B. K. 1998. "Introduction to Stormwater – Concept, Purpose, Design."
- Hernebring Claes (1996). Snösmälningens påverkan på avloppssystem inom urbana områden. VA-FORSK. ISBN 91-88392-97-X, ISSN 1102-5638.
- Hood, M. J., J. C. Clausen, B. C. Braskerud og G. S. Warner (2006). Forsinket avrenning fra urbane felt. Vann nr. 1; side 32-40.
- Höganäs. 1972. "Höganäs avloppshandbok." Sverige.
- Imhoff, K. 1965. "Taschenbuch der Stadtentwässerung." 21-Auflage. Oldenbourg verlag, München.
- John Hopkins Bloomberg School of Public Health. "Extreme precipitation linked to waterborn disease outbreaks". American Journal of Public Health. August 2001.
- Knotten, K. 2004. "Overvannshåndtering i Kulsås feltet på Flatåsen i Trondheim." Gjeste forelesning i fag 4700AA Overvannshåndtering ved institutt for vann og miljøteknikk. Asplan Viak ASA Trondheim.
- Kommunenenes Sentralforbund. 1983. "Vann og avløpsnorm." Oslo.

- Lindholm, O.G., Myrabø, S., Milina, J., Sægrov, S. og Selseth, I. 1999. "Urbaniserte områders innvirkning på flomforhold". HYDRA-rapport T02.
- Maksimovic C. Chief Editor. 2000. "Urban Drainage in Specific Climates." Volume II. Urban Drainage in Cold Climates. Editors, S. Sægrov, J. Milina and S. T. Thorolfsson. IHP-V | Technical Document in Hydrology | No. 40, Vol. 11 UNESCO, Paris 2000.
- Markhus, E. (red.), Bøyum, Å., Eidsmo, T., Lindholm, O., Noreide, T., Semb, T. og Skretteberg, R. 1997 "Anvendt urbanhydrologi". NVE Publikasjon 10-1997, 198 s.
- Matheussen, B. V. and S. T. Thorolfsson. 2003. "Calibration of an urban hydrological model using observed values of snow water equivalent and snow-covered area." Proceeding of the 1st International Conference on Urban Drainage and Highway Runoff, pp 339-350. 25.-28. March 2003. Riksgränsen, Sweden.
- Matheussen B. M. and S. T. Thorolfsson. 2002. "Estimation of Snow Covered Area Using Web-camera – A Sensor in Urban Snow Hydrology." Proceedings of XXII Nordic Hydrological Conference (NCH2002). Volume II. Pp 711-720. Editor Ånund Killingtveit. Nordic Hydrological Programme. NHP Report no. 47. 4.-7. August 2002, Røros. Norway. ISBN 82-7598-053-4 / ISSN 0900-0267.
- Matheussen, B. V. and S. T. Thorolfsson. 2003. "Calibration of an urban hydrological model using observed values of snow water equivalent and snow-covered area." Proceeding of the 1st International Conference on Urban Drainage and Highway Runoff, pp 339-350. 25.-28. March 2003. Riksgränsen, Sweden
- Muthanna, T.M.. 2007. "Bioretention as a sustainable stormwater management option in cold climates". Doctoral theses at NTNU, 2007:45.
- Myrabø, S. (1995): Urban avrenning. Norges vassdrags og energidirektorat. NVE rapport 24, 1995.
- NORVAR. 2008. "VA-norm."
- Petersen-Øverleir, A. 2002 "Årsrapport 2001 for de urbanhydrologiske målestasjonene i Norge". Norges vassdrags og energidirektorat. NVE dokument 2002-11
- Reinhold. 1940. Archiv für Wasserwirtschaft nr. 56, 1940.
- Rowney A. C., Stahre P. And Roesner L. 1998. "Sustaining Urban Water Resources in the 21st Century." Proceedings of the conference on: Urban Water Resources in the 21st Century. September 7.-12. 1997. Malmö, Sweden. ISBN 0-7844-0424-0
- Sandnes kommune. Udatert. "Modellstudie av utbyggingseffekt i småvassdrag i Sandnes kommune"
- Schilling, W. 1998. "Analyse av oversvømmelseshyppighet i avløpssystem." 1998. VAR-Forskningsdagene '98, NTNU 8.-9. juni, ed. S.T.Thorolfsson, pp. 45-54, ISBN 82-519-1347-0, Trondheim.
- Scottish Environment Protection Agency. 2005. "Scoping study regarding climate change and hydrological parameters". 0010930. Glasgow.
- SFT. 1978. "Retningslinjer for håndtering av overvann." TA531.

- SFT. 1982. "Veiledning ved infiltrasjon av overvann – metoder og tekniske løsninger." TA 568. Oslo 1982.
- SFT. 1995. "Kommunal avløpsanlegg. Overvannsutslipp." TA-1249/1995. ISSN 0806-4008.
- SINTEF. Udatert. "Bevaring av Storåna-vassdraget. Flombegrensende tiltak." Sandnes kommune.
- Stahre P. 2004. "En langsiktig hållbar dagvatten håndtering. Planering och exempel." VA-Forsk. Svensk Vatten. ISBN 91-85159-17-4.
- Stange Rainer. 2003. "Bruk av vann som landskapselement." NIF-kurset: VANN I BY. 16-17. juni. 2003. Radisson SAS-hotellene i Stavanger.
- Statens vegvesen. 1997. "Vegavrenning – Aktuell miljøforskning." MISA 97/08.
- Statens vegvesen. 2005. "Håndbok 018. Vegbygging." Oslo.
- Statens vegvesen. 2008. "Vannbeskyttelse i vegplanlegging og vegbygging" Håndbok 261.
- STATSBYGG. 2004. "Åpne løsninger. Erfaringer og anbefalinger. FOU-prosjekt." Statsbygg og Statsbygg Infrastruktur Fornebu.
- Sælthun, N.R. og Lindholm, O.G.1999. "Forurensingsproblemer i og fra tettsteder i forbindelse med flom". HYDRA-rapport T05
- Thoren Halvorsen Kine. 2002. "Byplanlegging og blågrønne strukturer." NIF-kurset: VANN I BY. 14.-15. mai. 2002. Radisson SAS, Royal Hotell, Bryggen Bergen.
- Thorolfsson S. T. and Brandt, J. 1996. "The Influence of Snow melt on urban runoff in Norway." Proceedings of 7th International Conference on Storm Drainage. Hannover Germany. 9.-13. September 1996. pp 133- 138.ISBN 3-00-000860-8.
- Thorolfsson, S. T. 1998. "New strategies in stormwater-meltwater management in the city of Bergen." In the Proceedings of NOVATECH98. pp 321-328. 4.-6. May, Lyon, France. Volume 2, 1998. ISBN 2-9509337-2-6
- Thorolfsson S. T. 2000. "Specific problems in Urban Drainage in Cold Climate." Ch5 in "Urban Drainage in Specific Climates" Chief Editor C. Maksimovic, Volume II. Urban Drainage in Cold Climates. Editors, S. Sægrov, J. Milina and S. T. Thorolfsson. IHP-V | Technical Document in Hydrology | No. 40, Vol. 11 UNESCO, Paris 2000
- Thorolfsson, S. T. 2000. "Fysisk urbanhydrologi med vekt på overvannsteknologi." Kompendium i fag SIB 5030 Urbane vannsystemer. Insitutt for vassbygging. NTNU.
- Thorolfsson S. T. 2000. "VA-systemer VK. Del IV. Overvannshåndtering." Institutt for vassbygging. NTNU
- Thorolfsson, S. T. 2000. "OVERVANNSHÅNDTERING – 1) Grunnlag og metoder, 29 Teknisk tiltak." Kompendium i fag 34545 VA-Systemer VK 2000. Institutt for vassbygging. NTNU.

- Thorolfsson, S. T. 2001. "Utfordringer mht urban avrenning i Norge. Flommer, forurensing og bærekraft." NORVAR/NHR (2001): Seminar om: "Overvannsteknologi i Norge – Nye utfordringer. Gardermoen 8. oktober 2001. http://www.hydrologiraadet.no/overvannsteknologi_rapport.htm
- Thorolfsson, S. T. og Matheussen B. M. 2001. "Flom-Frekvens-kurve for Risvolan – feltet i Trondheim." Institutt for vassbygging. NTNU.
- Thorolfsson, S. T. 2002. "Miljøutfordringer – Separasjon av drenasjevann." NIF-Vegdrift 2002 – Kurs i vinterdrift. NIF-kurs, 6.-7. mars 2002, Rica Hotel, Hell, Norge.
- Thorolfsson, S. T. 2002. "Specific Problems in Urban Drainage through the winter in areas around the North Atlantic." Proceedings of XXII Nordic Hydrological Conference (NCH2002). Volume II Pp 701-709. Editor Ånund Killingtveit. Nordic Hydrological Programme. NHP Report no. 47. 4.-7. August 2002, Røros. Norway. ISBN 82-7598-053-4 / ISSN 0900-0267.
- Thorolfsson S. T. 2003. "Overvannets betydning for planlegging og drift av VA." NIF-kurset: VANN I BY. 16.-17. juni. 2003. Radison SAS-hotellene i Stavanger.
- Thorolfsson S. T. 2003. "Problems in urban drainage in cold climate. Experiences in the North European Atlantic Region." Invited paper. Proceedings of the 1st ASCE stormwater management in cold climate conference. Planning, Design and Implementation. 3.-5. November, 2003. Portland, Maine, USA..
- Thorolfsson, S. T. 2003. "Problems in Urban Drainage in Cold Climate through the winter – The North Atlantic Experiences." Proceeding of the 1st International Conference on Urban Drainage and Highway Runoff. Pp. 247-259. 25-28 March 2003. Riksgården, Sweden.
- Thorolfsson S. T. 2004. "Challenges in Integrated Urban Water Management in Cold Climate." XXIII Nordic Hydrological Conference. Tallinn, Estonia 8.-12. August 2004. NHP Report No. 48 Taru. 2004. Ed. Arvo Järvet. Vol 1. pp 303 – 318. ISBN 9985-56-921-0.
- Thorolfsson S.T. and B.V. Matheussen (2005). Urban drainage in cold climate – Education and training. To be presented at 10ICUD. Copenhagen, Denmark 21. – 26. August 2005.
- UNESCO. 2000. "Urban drainage in specific climates." Vol. II. Urban drainage in cold climate. Edited by. Maksimovic C., Sægrov S., Milina J. and Thorolfsson S. T. IHP-V | Technical Document in Hydrology | No. 40, Vol. 11 UNESCO, Paris 2000.Paris, 2000.
- Widarsson L-E. 2002. "Vann i by. Eksempler fra Malmø." NIF-kurset: VANN I BY. 14.-15. mai. 2002. Radison SAS, Royal Hotell, Bryggen Bergen.
- Widarsson L-E. 2003. "Bruk av vann i by." NIF-kurset: VANN I BY. 16.-17. juni. 2003. Radisson SAS-hotellene i Stavanger.
- Åstebøl, S.O. og Hvitved-Jacobsen, T. 1998. "Rensing av overvann fra veg. Aktuelle løsninger." Veiledning, Statens vegvesen Vegdirektoratet.
- Åstebøl, S.O. og Coward, J.E. 2004. "Overvåkning av rensebasseng for overvann fra E6 Skullerudkrysset i Oslo, 2003 - 2004." Statens vegvesen Region øst.

Referanser som spesielt angår klimaendringer og påvirkning på avløpssystemer

- Akademiet for de Tekniske Videnskaber (2003). Effekter af klimaændringer - tilpasninger i Danmark. ISBN: 87-7836-031-5
- Arnebjerg-Nielsen, K. 2006. "Klimaeffekters betydning for ekstremregn og dermed funktionen af afløbssystemer – Litteraturstudie". Miljøstyrelsen Arbejdsrapport nr. 9, 2006. København.
- Berggren, K. 2007. "Urban Drainage and Climate Change" Lic. thesis. Luleå University of Technology.
- DANVA. 2007. "En kagebok for analyser af klimaændringers effekt på afløbssystemer – med fokus på oversvømmelser". ISBN: 87-90455-74-6. København.
- Denault, C., Millar, R.G. and Lence, B.J. 2002. "Climate Change and Drainage Infrastructure Capacity in an Urban Catchment". Annual conference of the Canadian Society for Civil Engineering. Montreal June 2002.
- DHI og PH-Consult. 2005. "Afløbssystemer under påvirkning af klimaændringer- Hovedrapport". København.
- Drange, H., Marzeion, B., Nesje, A. og Sorteberg, A. 2007. Opptil én meter havstigning langs Norskekysten innen år 2100. Cicerone Mars 2007. Oslo.
- EEA. 2004. "Impacts of Europe's changing climate". ISBN:92-9167-692-6. http://reports.eea.eu.int/climate_report_2_2004/en
- Epstein, P. "Climate blamed for upsurge in disease." New Scientist 29 June 2002.
- Evans, E., Ashley, R., Hall, J., Penning-Rowsell, E., Saul, A., Sayers, P., Thorne, C. and Watkinson, A. 2004. "Foresight. Future Flooding." Office of Science and Technology, London.
- Farrer, K. 2005. "Climate change project produces tools to cope with flooding in urban areas". Water & Wastewater International, September 2005.
- Finlands Jord- och skogsbruksministeriet (2005) "Nationell strategi för anpassning till klimatförändringen" Publikation 1b/2005. Helsingfors.
- Førland, E. J., Alfnes, E., Amundsen, H., Pytte Asvall, R., Benestad, R., Debernard, J., Engen-Skaugen, T., Hanssen-Bauer, I., Harstveit, K., Haugen, J. E., Hovelsrud, G.K., Isaksen, K., Jaedicke, C., Kronholm, K., Kvambekk, Å. S., LaCasce, J., Roald, L.A., Sletten, K. og Stalsberg, Å. 2007. "Climate change and natural disasters in Norway – An assessment of possible future changes". Report 06/2007. Det norske meteorologiske institutt. Oslo.
- Greater London Authority. 2005. "Adapting to climate change: a checklist for development" Nov. 2005. London.
- Grum, M., Jørgensen, A.T., Johansen, R.M. and Linde, J.J. 2006. "The effect of climate change on urban drainage: an evaluation based on regional climate model simulations". Water Science & Technology Vol 54 No 6-7 pp 9-15 © IWA Publishing 2006.

- Hardang, H. 2007. "Analyse av virkninger av klima på flomskader og overløpsutslipp i Veumdalen, Fredrikstad". mastergradsoppgave. Institutt for matematiske realfag og teknologi, UMB.
- Hedlund, T. 2007. "Sårbart vatten- Klimaforskningsinstitut föreslås." Miljöforskning nummer 5.-6. december 2007. Stockholm.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2001) "Climate change 2001, The scientific basis".
- IPCC (2007), *Climate change 2007: The physical science basis*, se <http://www.ipcc.ch/SPM2feb07.pdf>
- Jørgensen, A.T. og Johansen, R.M. 2004. . "Klimændringernes betydning for afløbssystemerne". Diplomingeniørstudiet. Danmarks tekniske universitet. København.
- La Casce, J. og Debernard, J. 2007. "Vil det bli økt hyppighet av springflo kombinert med sterk vind, s.k. stormflo?". Cicerorapport 2007:03 "Utviklingen av naturulykker som følge av klimaendringer". Oslo.
- Lindholm, O. 2007. "Planlegging av kompenserende tiltak i avløpsanlegg grunnet klimaendringer – Veiledning" SFT-rapport. TA-nummer 2317 / 2007.
- Madsen, A., B. 2007. "Flomskader og forurensningsutslipp i Bergen. Analyse av klimaendringers virkninger". Mastergradsoppgave. Institutt for matematiske realfag og teknologi UMB.
- Miljøstyrelsen – Miljø- og Energiministeriet (2004). Tilpasning til fremtidens klima. Miljø-Tema nr. 28, 2004. www.mst.dk/udgiv/Publikationer/2004/87-7614-179-9/html/default.htm
- Miljøstyrelsen. 2006. Katalog over tiltag til reduction af effekten fra klimaændringer på afløbssystemer - Tillægsrapport". Miljøprojekt 1124. København.
- Miljøstyrelsen. 2007. "Klimatilpasning af afløbssystemer og metodeafprøvning. Økonomisk analyse" Miljøprojekt nr. 1187, 2007. København.
- Miljøstyrelsen. 2007. "Klimatilpasning af afløbssystemer og metodeafprøvning. Workshop som arbejds metode" Miljøprojekt nr. 1188, 2007. København.
- Nie, L. 2007 "Impacts of climate change on sewer systems in Fredrikstad". Inst for tekn fag UMB.
- Office of Science and Technology. 2004. <http://www.foresight.gov.uk/fcd.html>
- Olofsson, M., Berggren, K., Viklander, M. og Svensson, G. 2007. ""Hydraulic impact on urban drainage systems due to climate change". Luleå University of Technology.
- Olsson, J., Berggren, K., Olofsson, M. og Viklander, M. 2007. "Applying climate model precipitation scenarios for urban hydrological assessment: A case study in Kalmar City, Sweden". Licentiate thesis. Luleå University of Technology.
- RegClim. <http://regclim.met.no>
- RegClim. 2000. "Klima i Norge om 50 år". Oslo.

- Regclim. 2002. "Mer variabelt vær om 50 år. Mer viten om usikkerheter". Oslo.
- RegClim. 2005. "Norges klima om 100 år. Usikkerheter og risiko". Oslo.
- Scottish Environment Protection Agency. 2005. "Scoping study regarding climate change and hydrological parameters". 0010930. Glasgow.
- Semadeni-Davies, A., Hernebring, C., Svensson, G. and Gustafsson, L-G. Udatert. "The impacts of climate change and urbanisation on urban drainage in Helsingborg". Helsingborg Stad Sverige.
- Smith, D.I. 1999. "Urban flood damage and Greenhouse Scenarios – The Implications for Policy: An Example from Australia". ISSN 1381 - 2386.
- Spillet , P, Wilkinson, B. Kellagher, R. and Balmforth, D. 2005 "Effects of Climate Change on Sewer System Performance". White Paper. UK.
- Svenskt vatten. 2007. "Klimatförändringarnas inverkan på allmänna avloppssystem" Meddelande M134. Stockholm.
- Stern Review: The Economics of Climate Change". HM Treasury, October 2006.
Available from
http://www.hmtreasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/stern_review_report.cfm
- Titus, J.,G., Kuo, C.,Y., Gibbs, M., J., LaRoche, T., B., Webb, M. K. and Waddel, J., O. 1987. "Greenhouse effect, sea level rise and coastal drainage systems". Journal of Water Resources Planning and Management, Vol 113, No. 2., March 1987.
- Watt, W. E., Waters, D. and McLean, R. 2003. "Climate Change and Urban Stormwater Infrastructure in Canada: Context and Case Studies". Report 2003-1. Dept. of Civil Engineering. Queen's University. Canada.
- Werrity, A., Black, A., Duck, R., Finlinson, W., Shackley, S., Crichton, D. 2002. "Climate change. Flood Occurrences review". Program research findings No. 19.
www.scotland.gov.uk/cru/resfnds.

Noen nyttige linker:

Vannforeningen har skannet alle artikler i tidsskriftet VANN. Det er mange artikler her som omhandler overvann. Linken gir tilgang til databasen som er søkbar på temaer og forfattere.

<http://www.tekna.no/portal/page/portal/fagmiljo/admin/vannindeks>

British Columbia i Canada har en god håndbok som kan lastes ned via linken:

<http://www.env.gov.bc.ca/epd/epdpa/mpp/stormwater/guidebook/pdfs/stormwater.pdf>

Miljødirektoratet EPA i USA har en meget god søkbar database over mange LOD-anlegg:

www.bmpdatabase.org